

คติคำสอนด้านจริยศาสตร์ที่ปรากฏในโอวาทของครุบาเจ้าศรีวิชัย

The ethical teachings manifested in the speeches of Kruba Sriwichai

พระเอกพจน์ เอกวฑฒโน/Phra Eakkapoj Ekavattthano (Tapang)

ธวัชชัย ไชยวุฒิ Tawatchai Chaiwoot

พระอภิรัตน์ อริยวิโส/Phra Apirat Ariyawongso (Sri-ariyaworaman)

กัมปนาท แก้วนำ Kumpanart Kaewnum

วิไลลักษณ์ อินตะวงค์ Wilailak Intawong

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Lamphun Sangha College

Eakkapojtapang@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคติคำสอนด้านจริยศาสตร์ ในสังคมมนุษย์ในจริยศาสตร์ เป็นหลักการประพฤติปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ที่มีชีวิตร่วมกันอยู่ในสังคม มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีความสัมพันธ์กันในหน่วยงานต่างๆ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน บุคคลจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น จะต้องเป็นคนที่มีความประพฤติ ที่เรียบร้อยดีงาม มีคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ประจักษ์ใจ มีหลักธรรมยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ซึ่งจริยศาสตร์นี้ได้ ศึกษาถึงคุณค่าแห่งความประพฤติ และคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ จริยศาสตร์พยายามตอบคำถามที่ว่า ความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด คืออะไร มีมาตรการหรือมาตรฐานอะไรหรือไม่ ที่จะวัดหรือตัดสินว่า การกระทำดี การกระทำชั่ว ความประพฤติดี ความประพฤติชั่ว ความถูก ความผิด และชีวิตที่ดีนั้น เป็นอย่างไร อะไรคือ ความดีอันสูงสุดของมนุษย์ บทความนี้เพื่อให้ทราบและให้เห็นคุณค่าทางจริยศาสตร์ในคติคำสอนที่ออกจากคำพูด (โอวาท) ของครุบาเจ้าศรีวิชัย ซึ่งท่านเป็นพระนักพัฒนาด้านถาวรวัตถุ พัฒนาด้านจิตใจที่เกี่ยวข้องกับการสร้างศรัทธาของประชาชนอย่างมาก และท่านถูกขนานนามว่า “นักบุญแห่งล้านนาไทย” ดังคำพูดว่าไว้ในครุบาเจ้าศรีวิชัยท่านได้เน้นในเรื่องของศีลเป็นหลักการสำคัญ เพราะว่าศีล 5 ถ้าได้ยึดถือประพฤติปฏิบัติแล้วจะช่วยสร้างสังคมให้อยู่เย็น

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 10 เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา ครุบาบุคคลสำคัญของโลก”

“Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ 2 มีนาคม 2567

เป็นสุข ไม่มีเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจ ในคัมภีร์อานิสงค์ศีลของครุบาศรีวิชัย กล่าวถึงศีล 5 ว่าเป็น อริยทรัพย์ เป็นน้ำทิพย์สำหรับล้างบาป เป็นบันไดแก้ว สำหรับก้าวขึ้นบนสวรรค์

คำสำคัญ : คติคำสอน. จริยศาสตร์

Abstract

This academic article aims to explore the ethical teachings within human ethics in the context of human society. Ethics serves as the guiding principle of behavior and conduct that pertains to human life shared within society. Humans engage in relationships and operate within various organizational structures. As social beings, humans communicate and interact with one another. To achieve happiness within society, individuals must exhibit qualities of good conduct, virtue, morality, ethics, compassion, and adhere to moral principles in their lives. This ethics study delves into the values of behavior and the value of human life. Ethics seeks to address questions such as what is good, what is evil, what is right, what is wrong, whether there are measures or standards to gauge or judge what is good and what is bad, what is right and what is wrong, and what constitutes a good life. What is the highest good for humanity. This article aims to inform and demonstrate the ethical value inherent in the ethical teachings derived from the speeches of Phra Kru Basri Wichai, a revered figure in sustainable development and in the development of the mind related to fostering public faith. He is often referred to as the "Saint of a Million Thai Rice Fields." As articulated in his speeches, Phra Kru Basri Wichai emphasized the importance of virtue as a fundamental principle. He believed that adhering to the Five Precepts would help create a peaceful and happy society without turmoil or agitation. In Phra Kru Basri Wichai's moral scripture, the Five Precepts are described as spiritual treasures, sacred waters for purifying sins, and a ladder of crystal for ascending to heaven.

Keywords: Ethical, teachings .

บทนำ

จริยศาสตร์ (Ethics) มุ่งศึกษาปัญหาเรื่องความดี ความยุติธรรม ว่ามีลักษณะอย่างไร เช่น อะไรคือความหมายของชีวิต หรือว่าเราจะตัดสินใจกระทำว่า ดีหรือชั่วได้อย่างไร จริยศาสตร์ทางศาสนา (Religious ethics) จึงหมายถึงบทบาททางศาสนาที่กำหนดว่าอะไรคือพฤติกรรมที่ดี ควรปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่ไม่ดี มีกล่าวถึงศาสนาโบราณ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูพระพุทธศาสนา ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม (ประเวศ อินทองปาน. 2561. หน้า 67) นับเป็นแนวคิดเชิงบรรทัดฐาน (normative approach) มีหลักธรรมที่เป็นเกณฑ์ชี้วัดถูกผิด ดีชั่วอย่างตายตัวชัดเจน ตรงข้ามกับทัศนะจริยศาสตร์สำนัก อรรถิถาภินิยม (Existentialism) ของชาร์ต เห็นว่า “มนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ หรือการเลือกที่จะเป็นในสิ่งที่ตนปรารถนา” หมายความว่า คนทุกคนเลือกให้คุณค่าแก่ตัวเอง และต่างตัดสินใจได้เพราะชีวิตจะไม่มีอะไรเลยนอกจาก “ชีวิตจะมีชีวิตอยู่” คนเราต้องตระหนักถึงเสรีภาพแห่งตนด้วยความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจใดๆ ของตนเอง แต่ไม่ยึดติดอยู่กับศรัทธาที่ผิดๆ เพราะมนุษย์มีเสรีภาพ และชาร์ต ได้กล่าวว่า ธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์ต้องเปิดเผยให้เห็นว่ามีการดำรงอยู่ถ้าไม่แสดงออกก็ถือว่า “ไม่มีการดำรงอยู่” เช่น การดำรงอยู่ของพระเจ้า ซึ่งชาร์ตกล่าวว่า “ไม่มีพระเจ้า - There is no God” และ “ไม่มีชะตากรรมกำหนด - no determinism.” มนุษย์แท้จริง คือ เสรีชนหรือเสรีภาพ (Man is free. Man is freedom) มนุษย์ถูกสาปส่งมาให้มีเสรีภาพ (Man is condemned to be free) Sarte (Sarte Jean-Paul. 1970. P. 54-58) ปัญหาทางจริยศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากเกณฑ์ทางจริยศาสตร์ที่เป็นตัวชี้ว่า “ผลที่จะได้รับกับวิธีการนั้น อันไหนสำคัญกว่ากัน ถ้าผลที่ได้รับนั้นเป็นสิ่งที่ดีและเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายชอบ วิธีการใดๆ ก็ยอมนำมาใช้ได้หรือไม่ ผลดีที่จะได้นั้นมันทำให้วิธีการที่ผิดกลายเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ นั่นก็คือผลที่จะได้รับกับหลักการอันไหนสำคัญกว่ากัน (วิทย์ วิศทเวทย์. 2555. หน้า 57)

พระสงฆ์ที่มีวัตรปฏิบัติในรูปแบบลักษณะนี้จะถูกนิยาม ว่า “ครุบา” ครุบา หมายถึง คำใช้เรียกพระเถระผู้เป็นที่เคารพนับถือ ซึ่งมักจะมีอายุ 50 ปีขึ้นไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). 2551. หน้า 247) ตำแหน่งครุบาเป็นชื่อปรากฏในทำเนียบของอาณาจักรลันนาโบราณ เริ่มตั้งแต่สาธุสิทธิ ครุบาสวามี สมเด็จ และอาชญาธรรม ครุบานิยมเรียกพระเถระที่เคร่งครัดเคร่งธรรมและมีอายุพรรษา บางครั้งเรียกพระภิกษุหนุ่มที่ประชาชนนับถือว่า ครุบา ก็มีแล้วแต่ความนิยมของสาธุชน (ภิกษุอาณันท พุทธิธัมโม. 2554. หน้า ช) ดังนั้น ครุบาจึงเป็นคำยกย่องอย่างสูงสุด ด้วยความเคารพนับถือที่

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 10 เรื่อง “เอกบุรุษลันนา ครุบาบุคคลสำคัญของโลก”

“Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ 2 มีนาคม 2567

ประชาชนมอบให้หรือใช้เรียกพระภิกษุสงฆ์เถระผู้ทรงคุณ ทรงพระไตรปิฎกเชี่ยวชาญทั้งในด้านคันธุระ และวิปัสสนาธุระ ประพฤติดีปฏิบัติชอบ มีสีลาจารวัตรอันงดงามไม่ต่างพร้อยในพระธรรมวินัย วัตรปฏิบัติ มีภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน มีประสบการณ์ทำหน้าที่ ในการสั่งสอนกุลบุตรและเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ครูบาศรีวิชัย มีบทบาทแห่งตนบุญในการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อสาธารณชน ที่เคารพศรัทธาโดยอาศัยหลักปฏิบัติทางข้อวัตรปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เจริญจิตภาวนาเป็นบรรทัดฐานในการต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคและวางตนไว้ในฐานะที่พอควรแก่ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามประเพณีที่เหมาะสมหลักคุณธรรมดังกล่าวนี้เป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก (พระสมชาย ธรรมสาโร (พรมมา). 2555. บทคัดย่อ) ท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีบุคลิกอ่อนน้อมถ่อมตน นิสัยซื่อตรง มีสัมมาปฏิบัติ มักน้อยสันโดษ ไม่นิยมสะสมสิ่งของใดๆ ไม่ยึดติดในวัตถุธรรม ไม่ยินดียินร้ายในโลกธรรม 8 ไม่สนใจใยดีในลาภสักการะ มุ่งหน้าปฏิบัติธรรมถือครองธุดงค์วัตร 13 ข้อ อย่างเคร่งครัด บำเพ็ญสมณกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานมิได้ขาด ไม่สนั่นใจเวทมนต์คาถาไสยศาสตร์ด้วยคิดว่าไม่ใช่แก่นสารของศาสนา ไม่นำมาซึ่งความดับทุกข์ ท่านจึงประพฤติพรหมจรรย์ดำรงพระวินัยเจริญในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อบรมสั่งสอนพระเณรในวัดให้มีความศรัทธาตั้งมั่นในพระรัตนตรัยเหนือสิ่งอื่นใดปกติท่านจะไม่ชอบการสมาคมกับหมู่คณะ พอใจแต่ในเสนาสนะอันสงบไม่ทะเลาะเยาะเยียนในลาภยศ ชื่อเสียงท่านฉันอาหารที่ปราศจากเนื้อสัตว์ทุกชนิด คือ ฉันแต่ข้าวกับผักต้มใส่เกลือและพริกไทยเล็กน้อยเพียงวันละ 1 มื้อเท่านั้น เว้นขาดจากหมาก เมี่ยง พลุ บุหรี่ นม น้ำชาในวันสี่วันพระ 8 คำ ท่านจะงดฉันภัตตาหารทุกอย่างเพื่อบำเพ็ญตบะด้วยขันติ บารมีอันยิ่งยวดบางครั้งไม่ฉันข้าว ฉันแต่ผลหมากรากไม้ต่างๆ เป็นเวลานาน 4-5 เดือนก็มี (ภูษิสส์ไชย บงกชผ่องอำไพ : พุทธินันทะ ผลชัยอรุณ. 2558. หน้า15)

ดังนั้น "จริยศาสตร์"จึงเป็นปัจจัยสำคัญทั้งภายในและทั้งภายนอกจิตใจและต่อการนำสาธุชนในการสาธารณูปการ เพราะเป็นหลักความประพฤติเพื่อนำไปสู่ความดี ซึ่งเป็นแนวทางให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ และมีส่วนสำคัญต่อความต้องการทางจิตใจ (Spiritual Needs) นั่น คือ การประพฤติดีอันเป็นรากฐานของกิจการทั้งปวง ความต้องการทางจริยศาสตร์จึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญมาก ต่อความต้องการทางร่างกายและจิตใจของมนุษย์ เพราะจะก่อให้เกิดการ (พันตำรวจโท ดร.ลำดวน ศรีมณี. 2549. หน้า 11)

ดังนั้น ผู้เขียนมุ่งมั่นที่จะศึกษาคติคำสอนทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในโอวาทของพระครูบาศรีวิชัย เพื่อให้เห็นคุณค่าทางจริยศาสตร์ในคติคำสอน ที่ออกจากคำพูด (โอวาท) ของครูบาศรีวิชัย ซึ่งเป็นพระนักพัฒนาถาวรวัตถุและด้านจิตใจที่เกี่ยวกับการสร้างศรัทธา และเพื่อที่จะนำการศึกษาไปเผยแพร่ต่อไป

ลักษณะทั่วไปของจริยศาสตร์

จริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยอุดมคติอันสูงสุดที่มีความสัมพันธ์อยู่กับชีวิตมนุษย์ จริยศาสตร์กล่าวถึงลักษณะที่ดีหรือเลวแห่งความประพฤติของมนุษย์ โดยเปรียบเทียบความประพฤตินั้นกับความดีเลิศทั้งหลาย และยังบ่งถึงความดี ความชั่ว ความถูกต้องความผิด ธรรมและอธรรมที่แตกต่างของคนเรา

“พุทธจริยศาสตร์” มีรากฐานคำสอนในทางพระพุทธศาสนา แต่ในทางกลับกันพุทธจริยศาสตร์กลับมีลักษณะเฉพาะแตกต่างออกไป เมื่อเทียบกับจริยศาสตร์ศาสนาอื่นๆ กล่าวคือ

1. ลักษณะของพุทธจริยศาสตร์ ไม่ได้มีลักษณะบังคับ เหมือนกฎหมาย และมีบทลงโทษเหมือนบางศาสนา เช่น เมื่อชาวพุทธทำผิดศีล จะไม่มีข้อบังคับใดที่จะต้องให้ชาวพุทธต้องได้รับโทษ แต่เสนอให้พิจารณาเพียงว่าทำผิดศีล จะมีผลจากการกระทำนั้น ที่เรียกว่า “กรรม” อันเป็นการกระทำของผู้นั่นเอง เช่น “ทำกรรมข้อปาณาติบาต มีผลให้อายุสั้น มีโรคมาก” เป็นต้น

2. ลักษณะของพุทธจริยศาสตร์ มีความสมบูรณ์นิยม (Absolutism) กล่าวคือ เป็นหลักความประพฤติที่มีลักษณะที่แน่นอนตายตัวไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปมาเช่นเดียวกับจริยศาสตร์ศาสนาอื่นๆ เป็นหลักสากลที่ครอบคลุมมนุษย์ทุกคน เช่น หลักเบญจศีล ในเรื่องของการฆ่าสัตว์ ไม่ว่าจะใครอะไร สัตว์เล็ก น้อยใหญ่ ที่ใด เวลาใด ลัทธิทรัพย์ ไม่ว่าจะลักของใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ เวลาใดก็จัดว่าเป็นอกุศลนาทาน ไม่มีข้อยกเว้น ถือว่าผิดศีล และมีผลเป็นบาปอย่างแน่นอน (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2556. หน้า 198)

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าจริยศาสตร์เป็นกฎเกณฑ์แห่งความประพฤติของมนุษย์ ที่จะสามารถตัดสินว่าอย่างไรดีหรือชั่ว อย่างไรเห็นสมควรหรือไม่สมควร อย่างไรเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ตามหลักทางพระพุทธศาสนาโดยตัดสินจากการกระทำ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งทางร่างกาย และจิตใจ เป็นต้น

จริยศาสตร์กับมนุษย์

พระพุทธศาสนาไม่เชื่อว่ามนุษย์ถูกสร้างเป็นพิเศษโดยพระเจ้า หรือถูกชะตาฟ้าลิขิตแต่อย่างได้ (Arvind Kumar Singh. 2006. P.12) แนวคิดหลัก สองประการของพุทธปรัชญาที่เกี่ยวกับการเกิดขึ้นของมนุษย์ คือเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ (Arvind Kumar Singh. 2006. P.1)

ในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎกกล่าวถึงการถือกำเนิดขึ้น ดังต่อไปนี้

“ภิกษุทั้งหลาย เพราะความประชุมพร้อมแห่งปัจจัย 3 ประการ ความเกิดแห่งทารกก็มีในสัตว์โลกนี้ มารดาบิดาอยู่ร่วมกัน แต่มารดายังไม่มียะดูและสัตว์ที่จะมาเกิดยังไม่ปรากฏ (คันธัพพะ) ความเกิดแห่งทารก ก็ยังไม่มีก่อนในสัตว์โลกนี้ มารดาบิดาอยู่ร่วมกัน มารดามียะดู แต่สัตว์ที่จะมาเกิดยังไม่ปรากฏ ความเกิดแห่งทารกก็ยังไม่ มีเมื่อใดมารดาบิดาอยู่ร่วมกันด้วย มารดามียะดูด้วย สัตว์ที่จะมาเกิดก็ปรากฏด้วย (คันธัพพะ) (ม.ม. (ไทย) 12/408/443-444.)

“สัตว์ที่จะมาเกิด” คือ “คันธัพพะ” หมายถึง เชื้อของฝ่ายบิดาไปตั้งอยู่เฉพาะในไข่ของมารดา (พุทธทาสภิกขุ. 2533. หน้า 98)

คนเป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่ง แต่ยังไม่ครอบคลุมความหมายที่กล่าวถึงมนุษย์ทั้งหมด และยังมีข้อพิจารณาในด้านอื่นๆ ประกอบด้วย องค์ประกอบพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต คนก็ไม่แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่นที่ประกอบจากธาตุ 6 และคนมีความเหมือนกับสัตว์โลกทั่วไปที่มีการกินอาหาร การนอน การหลบหลีกภัยหรือความกลัว และการประกอบเมตตธรรมระหว่างเพศ (พุทธทาสภิกขุ. 2533. หน้า 29)

นักวิทยาศาสตร์ถือเอาความคิดของคนที่สามารถจำแนกแจกแจง วางแบบระเบียบ และกระทำตามขั้นตอนวิธีคิดได้จากการขุดพบเครื่องมือหินสมัยดึกดำบรรพ์ที่แยกเผ่าพันธุ์มนุษย์ (Homo Sapiens) ออกจากสัตว์โลกอื่น แม้ว่าสัตว์โลกทั่วไปจะมีความรู้สึก แต่ความรู้สึกนั้นก็เพียงสัญชาตญาณที่เป็นความรู้หรือความรู้สึกที่เกิดอยู่เอง” (พุทธทาสภิกขุ. 2531. หน้า 26)

มนุษย์ยังต้องได้รับการประเมินด้วยบรรทัดฐานทางศีลธรรมว่า มี “คุณธรรม” ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาถึงคุณค่าที่มีอยู่ภายในตัวเป็นอันดับแรก “คุณค่า” (Value) หมายถึง คุณสมบัติที่ได้จากการประเมินแง่ใดแง่หนึ่ง สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ความงาม เป็นคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ และความเสียสละเป็นคุณค่าทางจริยธรรม ดังนั้น “คุณค่า” จึงมีอยู่ 2 ประเภทด้วยกัน คือ

1) คุณค่าในตัว (Intrinsic Value) คือ การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีค่าในตัว หมายความว่า เราต้องการสิ่งนั้น เพราะตัวสิ่งนั้นเอง มิใช่เพราะสิ่งนั้นเป็นเครื่องมือหรือวิถี (Means) ให้ได้มาซึ่งสิ่งอื่น

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 10 เรื่อง “เอกบุรุษลันนา ครุบาบุคคลสำคัญของโลก”
“Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ 2 มีนาคม 2567
เช่น การมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงเป็นสิ่งที่มีความค่าในตัวเอง การมีสุขภาพทางจิตใจเป็นสิ่งที่มีความค่าในตัวเอง (ราชบัณฑิตยสถาน. 2540. หน้า 51)

2) คุณค่านอกตัว (Extrinsic Value) คือ การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีค่านอกตัว หมายความว่า เราต้องการสิ่งนั้นมิใช่เพราะตัวสิ่งนั้นเอง แต่เพราะสิ่งนั้นเป็นเครื่องมือให้ได้มาซึ่งสิ่งอื่นๆ เช่น คนทั่วไปต้องการเงิน เพราะเงินเป็นเครื่องมือให้เราได้มาซึ่งสิ่งอื่นๆ ที่ต้องการ จึงถือว่าเงินมีค่านอกตัว เช่น ใช้เงินซื้อสิ่งบำรุงบำเรอความสุข ส่วนความสุขนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่มีค่าในตัว (ราชบัณฑิตยสถาน. 2540. หน้า 51.)

มนุษย์นั้นมีคุณค่าในตัวที่สามารถเห็นได้ชัดเจน เช่น ปัญญาและความดีงามในจิตใจเป็นต้น ตามทฤษฎีของพระพุทธศาสนา คุณค่าของมนุษย์จะมีความสัมพันธ์กับคุณค่าของสิ่งมีชีวิต การจะเข้าใจถึงคุณค่าของชีวิตได้นั้น จำเป็นต้องศึกษาผ่านทางการพิจารณาถึงโทษของการล่วงละเมิดศีล 5 เสียก่อน โดยเฉพาะข้อปาณาติบาต ที่แสดงให้เห็นถึงโทษของการล่วงละเมิดชีวิต เพื่อให้เห็นถึงคุณค่าที่แฝงอยู่ของสิ่งมีชีวิต (พระมหาดิเดช สติวโร (สุขวัฒนวัติ). 2557. หน้า 82)

เงื่อนไขสำคัญที่ใช้พิจารณาการกระทำปาณาติบาตว่ามีโทษมากหรือน้อย คือ “คุณของสัตว์ที่ถูกฆ่า” สามารถแยกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ “มีคุณ” ได้แก่ “มนุษย์” ประเภทที่ “ไม่มีคุณ” ได้แก่ “สัตว์ดิรัจฉาน” หากสัตว์ตัวใหญ่ ผู้ฆ่าย่อมต้องใช้เจตนามากกว่าการฆ่าสัตว์ตัวเล็ก ดังนั้น การฆ่าสัตว์ใหญ่ย่อมจะบาปมากกว่าสัตว์เล็ก ตามลำดับดังนี้

1. ฆ่าสัตว์แมลงตัวเล็กๆ เช่น มดดำ ชื่อว่า มีโทษน้อย
2. ฆ่าสัตว์เช่นนั้นที่ใหญ่กว่า มีโทษมากกว่า
3. ฆ่าสัตว์ประเภทนกเนื่องด้วยนกใหญ่กว่านั้น มีโทษมากกว่านั้น
4. ฆ่าสัตว์ประเภทเลื้อยคลานใหญ่กว่านั้น มีโทษมากกว่านั้น
5. ฆ่าสัตว์ประเภทกระต่าย มีโทษมากกว่านั้น
6. ฆ่าสัตว์ประเภทเนื้อ มีโทษมากกว่านั้น
7. ฆ่าโค มีโทษมากกว่านั้น
8. ฆ่าม้า มีโทษมากกว่านั้น
9. ฆ่าช้าง มีโทษมากกว่านั้น
10. การฆ่ามนุษย์ผู้ทุศีล มีโทษมากกว่านั้น

11. การขำมนุษย์ผู้มีปฤติประพุดอย่างโค มีโทษมากกว่านั้น
12. การขำมนุษย์ผู้ถึงสรณะ(คือผู้ถึงพระไตรสรณคมน์) มีโทษมากกว่านั้น
13. การขำผู้ตั้งอยู่ในสิกขาบท 5 มีโทษมากกว่านั้น
14. การขำสามเณร มีโทษมากกว่านั้น
15. การขำภิกษุผู้เป็นปุถุชน มีโทษมากกว่านั้น
16. การขำพระโสดาบัน มีโทษมากกว่านั้น
17. การขำพระสกทาคามี มีโทษมากกว่านั้น
18. การขำพระอนาคามี มีโทษมากกว่านั้น
19. การขำพระชินาสพ มีโทษมากยิ่งนัก (อภิ.วิ.อ. (ไทย)35/68/767.)

จริยศาสตร์ที่ประยุกต์ใช้กับปัญหามนุษย์

ปัญหาที่เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ชิ้นแรกนั้น เริ่มจากคำถามว่า มนุษย์คืออะไร โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์เห็นแก่ตัวหรือเห็นแก่ผู้อื่น หรือว่าทั้งสองอย่าง หรือว่าเป็นกลางๆ อะไรเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์เป็นเช่นนั้น มนุษย์จะหลุดพ้นจากพันธนาการนั้นได้หรือไม่ และอย่างไร โดยมีนักปรัชญาที่นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ออกเป็น 2 พวก คือ พวกแรกเห็นว่า ธรรมชาติของมนุษย์มีเฉพาะด้านรูปธรรมที่เกิดจากการวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ถ่ายทอดสืบต่อกันไปจากรุ่นสู่รุ่นจนมาเป็นมนุษย์ในปัจจุบัน ความคิด สติปัญญาของมนุษย์เป็นผลจากส่วนสมองเป็นผู้สั่งการพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมาล้วนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสัญชาตญาณ เช่นเดียวกับสัตว์อื่นๆ ส่วนพวกที่ 2 มีทรรศนะว่า ธรรมชาติของมนุษย์มีทั้งด้านร่างกายและจิตวิญญาณ ร่างกายนั้นมีสภาพเป็นวัตถุไม่มีชีวิต แต่ที่แสดงพฤติกรรมต่างๆออกมาเป็นเพราะมีจิตวิญญาณคอยควบคุมบังคับบัญชาให้เกิดการกระทำต่างๆ หากจิตวิญญาณดับลง ร่างกายก็ไม่สามารถจะแสดงพฤติกรรมใดๆ ออกมาได้

ทรรศนะแรกเป็นมตินักวิทยาศาสตร์ ที่ได้พยายามศึกษาวิวัฒนาการของมนุษย์นับตั้งแต่ยุคโบราณจนถึงยุคของการปฏิวัติของชาร์ลส์ ดาร์วิน ผู้วางรากฐานอันมั่นคงให้กับทฤษฎีวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ โดยเฉพาะทฤษฎีการคัดเลือกโดยธรรมชาติหรือกลไกของวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตในหนังสือ “กำเนิดสปีชีส์” ของชาร์ลส์ ดาร์วิน (ชาร์ลส์ ดาร์วิน. แปลโดย นำชัย ชีววิวรรธน และคณะ. 2558) การค้นพบครั้งนี้ทำให้ต้องเปลี่ยนแนวคิดใหม่ต่อการมองโลกของสิ่งมีชีวิต นับตั้งแต่

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 10 เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา ครุบาบุคคลสำคัญของโลก”

“Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ 2 มีนาคม 2567

สัตว์เซลล์เดียวไปจนถึงมนุษย์ จากข้อเท็จจริงที่เป็นหลักสำคัญของทฤษฎีวิวัฒนาการ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ดาร์วินเน้นหนักไปที่รูปธรรมหรือร่างกาย และพฤติกรรมต่างๆ ของสัตว์เป็นส่วนสำคัญ โดยเขาจะพิจารณาเฉพาะพัฒนาการทางด้านรูปร่างลักษณะและพฤติกรรมเท่านั้นเอง ไม่มีการศึกษาถึงอิทธิพลของนามธรรม หรือจิตวิญญาณที่มีต่อสิ่งมีชีวิตแต่อย่างใดเลย ดังนั้นการที่ทฤษฎีวิวัฒนาการประเมินค่าของสิ่งมีชีวิตเพียงด้านเดียว คือ เฉพาะทางด้านโครงสร้างของรูปร่าง (พืชและสัตว์) และพฤติกรรมต่างๆ ของสัตว์เท่านั้น ซึ่งก็เท่ากับว่า ทฤษฎีนี้ยอมรับการมีอยู่ของสสารวัตถุ หรือรูปธรรมเพียงอย่างเดียว (ชัยพฤกษ์ เพ็ญวิจิตร. 2542. หน้า 3-14)

พวกที่สองได้แก่กลุ่มที่มีทรรศนะว่าธรรมชาติของมนุษย์มีสองด้าน คือ ด้านรูปธรรมและนามธรรมหรือกายกับจิต กลุ่มที่มักจะมีความเห็นเช่นนี้ได้แก่ ศาสนา สมภาร พรหมตา ได้แสดงทรรศนะ ในเรื่องดังกล่าวว่า “ศาสนากับวิทยาศาสตร์นั้นมีช่องว่างที่ฉกรรจ์อยู่เรื่องหนึ่ง ความเห็นที่สองฝ่ายนี้มีต่อชีวิตส่วนที่เป็นรูปร่าง วิทยาศาสตร์นั้น ว่าชีวิตก็มีเพียงกายนี้เท่านั้นความคิดมาจากสมอง ใจก็คือการทำงานของสมอง ส่วนศาสนานั้นเชื่อว่ากายไม่ใช่แก่นสารของชีวิต วิญญาณ อาตมัน หรือจิตต่างหากที่เป็นแก่นสารของความเป็นตัวเรา (สมภาร พรหมตา. 2550 : 6)

ปัญหาดังกล่าวนี้อักระทบกระเทือนไปถึงรากฐานทางศีลธรรมของมนุษย์เองด้วย เมื่อมนุษย์รับเอาแนวคิดที่ว่า “มนุษย์เป็นศูนย์กลางของสรรพสิ่ง” มีเพียงมนุษย์เท่านั้นที่มีสิทธิครอบครองธรรมชาติมนุษย์จึงทำลายกฎธรรมชาติ ทำการดัดแปลง ปรับเปลี่ยน ระบบพื้นฐานที่สุดของสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติตามความต้องการของตน เรียกว่า “การดัดแปลงพันธุกรรม” และ “การทำสำเนาสิ่งมีชีวิต” โดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่ทันสมัย เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์สามารถสร้างสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่ๆ ได้โดยที่ธรรมชาติไม่ยินยอม

ประวัติและความเป็นมาของครูบาศรีวิชัย

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นพระภิกษุที่มีชื่อเสียงมากที่สุดองค์หนึ่งของล้านนา ครูบาเจ้าศรีวิชัยเกิดปีชวดเดือน 9 เหนือ (เดือน 7 ของภาคกลาง) ขึ้น 11 ค่ำ จ.ศ. 1240 เวลาพลบค่ำ ตรงกับวันอังคารที่ 11 เดือนมิถุนายน พ.ศ.2421 ที่บ้านปาง ตำบลแม่ตืน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ท่านมีนามเดิมว่าเพื่อนหรืออินทเพื่อน บิดาของท่านชื่อควาย ส่วนมารดาชื่ออุสา วัยเด็กของครูบาเจ้าศรีวิชัยมีความกตัญญูอุปถัมภ์อุปัฏฐากบิดามารดา ช่วยเหลือเจือจานญาติพี่น้อง มีจิตเมตตากรุณาแก่สิ่งมีชีวิตทุกหนทุกแห่ง

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 10 เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา ครุบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ 2 มีนาคม 2567

ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ทั้งยังมีจิตอันเป็นกุศลมุ่งทางธรรมด้วยหวังจะบำเพ็ญศีลและทานบารมี และเพื่อตอบแทนคุณของบิดามารดา (สมชาย เปรมจิตต์. 2537) จนอายุได้ 18 ปีก็ได้บรรพชาเป็นสามเณร และเมื่ออายุครบ 21 ปี ในปี พ.ศ. 2442 ก็ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุโดยครุบาสมณะเป็นพระอุปัชฌาย์ที่วัดบ้านโฮ้งหลวง ได้รับนามฉายาในการอุปสมบทว่า สิริวิชัย ภิกขุ มีนามบัญญัติว่า พระศรีวิชัย (มูลนิธิสถาบันครุบาศรีวิชัย. 2560)

กล่าวได้ว่า พระศรีวิชัยได้รับการศึกษาตามแบบอย่างประเพณีล้านนา คือ การศึกษาพระธรรมคัมภีร์ การอ่าน การเขียน รวมไปถึงวิชาความรู้ศาสตร์ด้านอื่น ๆ เช่น วิชาการแพทย์แผนโบราณ โหราศาสตร์ การก่อสร้างเวทย์มนต์คาถาและวิชาป้องกันตัวต่าง ๆ (โสภา ชานะมูล. 2534) ครุบาเจ้าศรีวิชัยได้ยึดแนวทางปฏิบัติและอุทิศตนเพื่อสร้างทานบารมีศีลบารมีผ่านกิจกรรมทางพุทธศาสนา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2447-2481 เช่น การสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์งานสถาปัตยกรรมเพื่อพุทธศาสนา และสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ที่สำคัญคือ การสร้างทางขึ้นวัดพระธาตุดอยสุเทพ

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความขัดแย้งที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมอำนาจรัฐ และจารีตประเพณี อาทิ การออกพระราชบัญญัติลักษณะปกครองสงฆ์ พ.ศ. 2445 การจัดตั้งระบบการปกครองสงฆ์ตามแนวทางของกรุงเทพฯ ที่ภิกษุสามเณรในล้านนาต้องปฏิบัติตามระเบียบใหม่ จนกระทั่งครุบาเจ้าศรีวิชัยถูกอธิกรณ์หลายครั้ง ความขัดแย้งระหว่างครุบาเจ้าศรีวิชัยกับคณะสงฆ์ฝ่ายปกครองได้ดำเนินมาเป็นระยะเวลาเกือบ 30 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2451 เป็นต้นมา ตราบกระทั่งวาระสุดท้ายในชีวิตของครุบาเจ้าศรีวิชัย โดยครุบาเจ้าศรีวิชัยมรณภาพในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2481 ที่วัดบ้านปาง ขณะมีอายุได้ 60 ปี 9 เดือน 11 วัน (โสภา ชานะมูล. 2534)

ประเด็นวิเคราะห์คดีคำสอนด้านจริยศาสตร์ที่ปรากฏในโอวาทของครุบาศรีวิชัย

เมื่อก้าวถึงพื้นฐานทางจริยศาสตร์เชิงพุทธแล้วพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงมาตรฐานในการตัดสินใจทางคุณธรรม จริยธรรมโดยยึดเอาหลักของการกระทำและผลแห่งการกระทำเป็นหลัก กล่าวคือ การกระทำสิ่งใดจะดีหรือไม่ดีจะต้องอาศัยเจตนา หากมีเจตนาดีย่อมเป็นผลที่ดี หากมีเจตนาที่ไม่ดี ย่อมได้รับผลที่ไม่ดี ระหว่างเหตุกับผลจะต้องมีความสัมพันธ์กันหรือต่อเนื่องกันเสมอ ไม่มีผลอะไรจะเกิดขึ้นโดยปราศจากเหตุ การที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เช่นนี้เพราะว่าบางคนอาจจะมีสติปัญญาไม่กว้างขวาง ลึกซึ้งเพียงพอ อาจจะเห็นสภาวะที่เป็นกุศลและอกุศลไม่ชัดเจน ถ้ามองไม่ชัดเจนแจ่มแจ้ง

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 10 เรื่อง “เอกบุรุษลันนา ครุบาบุคคลสำคัญของโลก”

“Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ 2 มีนาคม 2567

ให้พิจารณาถึงผลการกระทำด้วย คือพิจารณาถึงสภาพจิตใจว่า การกระทำนั้นตนเองได้เตือนตนเองได้หรือไม่ “บัณฑิตหรือวิญญูชนดีเตือนหรือสรรเสริญ ผลการกระทำนั้นเบียดเบียนตน เบียดเบียนคนอื่น ทำตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อนหรือไม่ เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขหรือให้โทษแก่ตนเองหรือผู้อื่นหรือไม่ (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต. 2532 : 179-180)

ครุบาเจ้าศรีวิชัยท่านได้เน้นในเรื่องของศีลเป็นหลักที่สำคัญ ที่จะให้มนุษย์คนเราได้ยึดถือปฏิบัติ เพราะว่าศีล 5 ถ้าได้ยึดถือปฏิบัติแล้วจะช่วยสร้างสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจ ในคัมภีร์อานิสงค์ศีลของครุบาศรีวิชัย กล่าวถึงศีล 5 ว่าเป็นอริยทรัพย์ เป็นน้ำทิพย์สำหรับล้างบาป เป็นบันไดแก้ว สำหรับก้าวขึ้นบนสวรรค์สมดังพุทธพจน์กล่าวโดยสรุปว่า

อานิสงส์ข้อที่ 1 ย่อมได้โภคทรัพย์ใหญ่หลวงซึ่งมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ

อานิสงส์ข้อที่ 2 กิตติศัพท์อันดีงามย่อมกระฉ่อนไป

อานิสงส์ข้อที่ 3 เข้าไปหาบริษัทใดๆ เช่น ขัตติยบริษัท พราหมณบริษัท คหบดีบริษัท สมณบริษัท ย่อมเป็นผู้แก่กล้า ไม่เก้อเขินเข้าไปหาบริษัทนั้นๆ

อานิสงส์ข้อที่ 4 ย่อมไม่หลงลืมสติ

อานิสงส์ข้อที่ 5 หลังจากตายแล้ว ย่อมไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์

ศีลเป็นเป้าหมายอย่างหนึ่งของชีวิตมนุษย์ หรือสรรพสัตว์ทั้งหลาย เป้าหมายชีวิตของสรรพสัตว์ทั้งหลายนั้น มีอยู่ด้วยกัน 3 ระดับ คือ เป้าหมายปัจจุบันชาติ เป้าหมายภพชาติเบื้องหน้า และเป้าหมายสูงสุด (พระนิพพาน)

เป้าหมายปัจจุบันชาติ คือ การดำเนินชีวิตที่มีความสุข มีความสงบ ไม่เดือดร้อนเป็นทุกข์กาย หรือทุกข์ใจ

เป้าหมายภพชาติเบื้องหน้า คือ การได้บังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ หรืออย่างน้อยได้เกิดมาเป็นมนุษย์อีกครั้ง ไม่ต้องพลัดตกไปสู่อบาย คือเกิดเป็นสัตว์นรก เปต อสุรกาย หรือ สัตว์ เปรตจฉาน

เป้าหมายสูงสุด คือ การกำจัดกิเลสอาสวะ เพื่อบรรลุมรรคผลนิพพาน

การจะบรรลุถึงเป้าหมาย ทั้งสามระดับได้นั้น สิ่งที่ต้องกระทำเป็นอันดับแรก คือ ต้องทำทาน เพราะทาน เป็นเหตุให้ได้ทรัพย์สมบัติ ซึ่งเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตให้มีความสุขสบาย ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงเรื่อง ศีลกับเป้าหมายชีวิตทั้ง 3 ระดับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายชีวิตให้มากขึ้นไปเป็นลำดับ

ศิลปะกับเป้าหมายปัจจุบันชาติ

เมื่อมีสมบัติไว้หล่อ เลี้ยงกาย สิ่งที่จะต้องได้ถัดมา คือ การมีชีวิตที่สงบสุข ปราศจากทุกข์ โทษภัยหรือการเบียดเบียนกัน ซึ่งสิ่งที่จะเป็นเครื่องป้องกันมิให้คนในสังคมเบียดเบียนกันก็คือศีลนั่นเอง เพราะศีลเป็นเครื่องควบคุมกาย วาจา ของคนให้เรียบร้อย ทำให้ไม่มีการเบียดเบียนชีวิตและทรัพย์สินซึ่งกันและกัน ดังนั้น เพื่อความสุข และความปลอดภัย แต่ละคนจะต้องรักษาศีลของตนเองไว้ให้มั่นคง

ศิลปะกับเป้าหมายภพชาติเบื้องต้น

นอกจากศีลจะเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขแล้ว ศีลยังเป็นหลักประกันที่จะทำให้ไม่ต้องตกไปสู่อบาย หรืออย่างน้อยก็ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง มีอายุขัยยืนยาว เพราะไม่ได้ไปเบียดเบียนทำร้ายใคร จึงทำให้ได้ร่างกายที่เหมาะสม สำหรับทำความดี และยังสามารถใช้ทรัพย์ที่มีให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่อีกด้วย

ศิลปะกับเป้าหมายสูงสุด

การรักษาศีลไม่เพียงเป็น เหตุให้ได้รับบรรลุเป้าหมายของชีวิตในภพชาตินี้ คือการมีชีวิตที่สงบสุข ปราศจากทุกข์โทษภัยใดๆ หรือบรรลุเป้าหมายในภพชาติเบื้องต้น คือการได้เกิดในสุคติโลกสวรรค์เท่านั้น แต่ศีลยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาคุณธรรมทั้งหลายของมนุษย์ ประดุจแผ่นดินเป็นที่รองรับของการทำงานทั้งปวง ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในปฐมพลกรณีสสูตรว่า

"ภิกษุทั้งหลาย การงานที่บุคคลต้องทำด้วยกำลังอย่างใดอย่างหนึ่งเขาอาศัยแผ่นดิน ยืนอยู่บนแผ่นดินทั้งนั้นจึงจะทำได้การงานที่ต้องทำเหล่านี้ เขาย่อมทำด้วยอาการอย่างนี้ แม้ฉันใด ภิกษุอบรมอริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ 8 ทำให้มากซึ่งอริยมรรคมีองค์ 8 ก็อาศัยศีล ตั้งอยู่ในศีลฉันนั้น

นอกจากนั้น ศีลก็ยังเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณธรรมเบื้องต้น คือสมาธิและปัญญา ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน ภิกษุสูตร ว่า

"ภิกษุทั้งหลาย เธอจงทำเหตุเบื้องต้นแห่งกุศลธรรมให้บริสุทธีก่อน เหตุเบื้องต้นของกุศลธรรม คือ ศีลที่บริสุทธิดี และความเห็นตรง เมื่อใดศีลของเธอบริสุทธิดีแล้ว และความเห็นของเธอก็ตรงดีแล้ว เมื่อนั้นเธออาศัยศีล ตั้งอยู่ในศีล แล้วจงเจริญสติปัฏฐาน 4 ต่อไป

ภิกษุทั้งหลาย เมื่อใดเธออาศัยศีล และตั้งอยู่ในศีลแล้ว จะเจริญสติปัญญา 4 เหล่านี้ โดย 3 ส่วนอย่างนี้ เมื่อนั้นเธอพึงหวังความเจริญในกุศลธรรมทั้งหลายอย่างเดียวยตลอดคืนหรือวัน อันจะมาถึง เธอจะไม่มีความเสื่อมเลย” (พระอุบล กตปุณฺณ (แก้ววงศ์ล้อม). 2537. หน้า 145)

ฉะนั้น พึงชำระศีลให้บริสุทธิ์ ให้ศีลเป็นเครื่องชำระกิเลส ทำจิตใจให้มีความแจ่มใสบริสุทธิ์อยู่เสมอ ศีลเปรียบเสมือนเสปียงอันเป็นเลิศ เป็นพาหนะอันประเสริฐ ศีลเป็นกำลังหาที่เปรียบมิได้ เป็นอาวุธอย่างสูงสุด เป็นอารมณ์อันประเสริฐ บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมหอม

เมื่อครุบาเจ้าศรีวิชัยได้สั่งสอนในหลักของศีล 5 เป็นสำคัญแล้ว ท่านก็มุ่งหน้าศึกษาธรรมและยังประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาตลอดชีวิตของท่าน พร้อมทั้งยังเป็นผู้นำสร้างทางขึ้นวัดพระธาตุตอดสุเทพ โดยพลังศรัทธาประชาชนเป็นจำนวนมาก ทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ ซึ่งใช้เวลาสร้างเพียง 5 เดือนเศษ โดยไม่ใช้งบประมาณของรัฐ หรือส่วนราชการเลย นอกจากความสำเร็จหลายร้อยผลงานของท่านครูบาศีลธรรม ทั้งนี้ท่านต้องพบกับ “มาร” มาขัดขวางการสร้างบุญบารมีตลอดเวลา ต้องถูกใส่ป้ายสีจนต้องอภิศรมมีการสอบสวนหลายครั้ง กักขังท่านเป็นระยะๆ มารทำกับท่านมากมายสารพัดเพียรพยายามจะ “ลี้ก” ท่านให้ได้ด้วยอุบายต่างๆ ในท่ามการมรสุมร้ายเหล่านี้ ครูบาเจ้าท่านนิ่งสงบ มีเมตตา มีอุเบกขาเป็นที่ตั้ง ท่านเพียงบอกว่า “มารไม่มี บารมีไม่เกิด” ในชีวิตคนเรานั้น “มาร” มาในรูปแบบต่างๆ เพื่อทดสอบว่า เราเป็นผู้มีบุญบารมีระดับใด โดยมารจะมา 8 รูปแบบ ดังนี้

1. “มาร” มาช่วยเสริมสร้างบุญบารมีหากเราคิดเป็น มีธรรมในใจจริง
2. “มาร” เข้ามาในชีวิต เพื่อให้เราเห็นว่า กฎแห่งกรรมมีจริง ผลแห่งกรรมมีจริง
3. “มาร” มาในรูปแบบคู่ชีวิต เจ้ากรรมนายเวรมีแต่เรื่องปวดหัว เรื่องร้อนในใจ เข้ามาเพื่อให้เรารู้สึกตัว รู้จักที่จะฝึกจิตให้อดทน รู้จักยับยั้งชั่งใจไม่กระทำบาปกรรมตอบสนอง รู้ดีรู้ชั่ว ไม่สร้างเวรกรรมใหม่ผูกพันกันหนักขึ้นไปอีก
4. “มาร” มาในรูปแบบเพื่อนรอบตัวไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ที่ทำงาน เพื่อนบ้าน เพื่อนเก่า เพื่อนใหม่ เข้ามาทดสอบจริยธรรม คุณธรรมของเราว่าเราอยู่ในระดับ เข้ามาเพื่อให้เราได้เห็นทางสว่างขึ้น พัฒนาตนเองให้ดีขึ้น เข้าใจโลกและธรรมมากขึ้น
5. “มาร” มาในรูปแบบเงินทั้งการอวดคัดค้าน เพื่อให้เรารู้จักความจริงแท้ของธรรมชาติ ได้รู้จักตน รู้จักพอประมาณ รู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียง ไม่ประมาท เกิดปัญญาในการมีชีวิตโดยไม่เอาเงินเป็นที่ตั้งก็มีความสุขได้

6. “มาร” มาในรูปแบบเงินมากมายที่ยั่ววนให้เราหลงไหล มาทดสอบกิเลสว่า ทดสอบคุณธรรมว่าเราดีจริงหรือไม่

7. “มาร” มาในรูปแบบปัญหาในเนื้องานที่เราทำ ทำให้เรา“ตื่น” ที่ต้องแสวงหาปัญญาในทางแก้ไข ทำให้เรารู้ว่า“ปัญญา”ของเราอยู่ในระดับไหน ต้องเสริมเพิ่มเติมอย่างไร

8. “มาร” มาในรูปแบบการขัดขวางการสร้างบุญ ทำให้เรารู้คุณค่าของ “บุญ” ที่แท้จริง มาเสริมให้เรามีจิตใจ มีศรัทธา ไม่ย่อท้อในการสร้างบุญบารมีมากขึ้น (Gang Beauty. 2024)

และอีกหนึ่งคติคำสอนที่สำคัญ เมื่อ พ.ศ. 2474 ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้จารึกเป็นอักษรเมือง หรือภาษาล้านนาเป็น “ธรรมอานิสงค์ศีล” ครั้งเมื่อฉลองวิหารหลวงวัดสวนดอก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ได้มีหนานปวงคำ ต๋ยเขียว เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๒๘ ความตอนหนึ่งว่า “น้ำแม่น้ำคงคา ยุมนา อจิรวดี มหิมหาสลภู ซึ่งเป็นแม่น้ำใหญ่ทั้ง ๕ แม่น้ำ แม่น้ำจักเอามาอาบให้หมดสิ้นทั้ง ๕ แม่น้ำก็ไม่อาจล้างบาป คือความเดือดร้อน ภายในให้หายได้และฝนลูกเห็บ แม่น้ำจะตกมาร้อยทำให้เย็นและหนาวสั่น ปานใดก็ดี ก็ไม่อาจจะเย็นเข้าไปถึงภายใน ให้หายความทุกข์เวทนาได้ ศีล ๕ เป็นอริยทรัพย์ เป็นต้นของความบริสุทธิ์ เป็นน้ำทิพย์สำหรับล้างบาป คือความเดือดร้อน ภายในให้หายได้ เป็นบันไดแก้วสำหรับก้าวขึ้นไปสู่สวรรค์”

บทสรุป

ในทางจริยศาสตร์ของทางพระพุทธศาสนาจะถือเกณฑ์การตัดสินความดีชั่วของตัวบุคคลได้วัดกันที่ตรงการกระทำหรือพฤติกรรม ให้อยู่ในความประพฤติที่ดีงาม เมื่อกล่าวถึงครูบาศรีวิชัยท่านเป็นพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบมาโดยตลอดมีผู้คนมากมายเลื่อมใสศรัทธาในตัวของท่าน และท่านมุ่งสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวมเป็นสำคัญ พัฒนาวัดวาอารามตั้งมากมาย และยังเป็นพระสงฆ์ต้นแบบที่ดีงามด้านศีลาจารวัตร ไม่มีบกพร่องแต่อย่างใด จึงไม่แปลกเลยที่ท่านได้รับการขนานนามว่าเป็น “นักบุญแห่งล้านนา” ในหลักของศีล 5 ครูบาศรีวิชัยท่านได้กล่าวไว้เป็นหลักการสำคัญเบื้องต้นของฆราวาส ญาติโยม เพื่อเป็นการสร้างสังคมที่มีความสุข สังคมที่ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม ไม่ว่าปัญหาใดๆ ในสังคมหากมั่นใจว่าเกิดขึ้นก็ย่อมที่จะจัดการได้ หากมีศีล 5 ประจำใจ รักษากาย วาจา ใจ ให้มีความถึงพร้อม ให้มีความปกติ และมีความบริสุทธิ์ ในคัมภีร์ของอานิสงค์ของศีล 5 นั้นท่านกล่าวว่าเป็นคัมภีร์ที่ต้องการให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการประพฤติอยู่ในศีล 5 เป็น

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 10 เรื่อง “เอกบุรุษลันนา ครุบาบุคคลสำคัญของโลก”

“Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ 2 มีนาคม 2567

จุดเริ่มต้นในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) รู้จักสิ่งที่เป็นประโยชน์ และไม่เป็นประโยชน์ คนเราสามารถพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดีให้ได้ดี และพัฒนาจนเป็นศีล อย่างมั่นคงอันเกิดขึ้นจากจากจิตใจ โดยอาศัย เจตนา สังวร และสำรวมระวังพฤติกรรมที่แสดงออกมาทางกาย วาจา ใจ เป็นสำคัญ ศีล 5 จึงทำให้สังคมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตอย่างสงบสันติ และพัฒนาควบคู่ไปการหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาเพื่อที่จะพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

อานิสงส์ศีลของครูบาเจ้าศรีวิชัยเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยสามารถพิจารณาถึงองค์ประกอบแต่ละหมวดจะปฏิบัติได้อย่างไร และยังมีหลักธรรมที่สนับสนุนต่อหลักเรื่องศีลธรรมในหลายๆ หมวด ที่สามารถนำมาปฏิบัติควบคู่กันได้กับหลักเบญจศีล หลักเบญจธรรม และศึกษาตามหลักของไตรสิกขา ผู้ปฏิบัติก็สามารถนำมาปฏิบัติด้วยกันก็จะทำให้สามารถเข้าถึงธรรมตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และสังคมก็จะเกิดสงบสุข นอกจากนั้น ตนเองก็จะพบแต่ความสุขความเจริญในชีวิตและการทำงานต่อไปและถ้าบุคคลในสังคมปัจจุบันนำหลักอานิสงส์ศีลของครูบาเจ้าศรีวิชัยมาปฏิบัติอย่างถูกต้องตามหลักการและวิธีการแล้วสังคมลัณนามารวมถึงสังคมโลกปัจจุบันจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเพื่อเป้าหมายชีวิต ทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ เป้าหมายในปัจจุบันชาติ เป้าหมายในภพชาติ เป้าหมายในภพชาติ เบื้องหน้า และเป้าหมายสูงสุด ในฐานะที่ชีวิตมนุษย์ก็เป็นธรรมชาติ หรือเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งแล้วก็สามารถที่จะเข้าถึงความหลุดพ้น คือ เข้าถึงพระนิพพาน ที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของการดำเนินชีวิตตลอดจนเป้าหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์คนหนึ่ง คือ พระนิพพาน.

References

Nausea” Sarte Jean-Paul. (1970). *Existentialism and Humanism*. (Paris: Nagel).

GangBeauty. คติสอนใจ: คำสอนดีๆ ที่ควรอ่านสักครั้ง! “มารไม่มี บารมีไม่เกิด” พังระวังมาร 8 ตัวนี้

ให้ตี โดยครูบาศรีวิชัย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.gangbeauty.com/vPluQlmCq5B> [29 กุมภาพันธ์ 2567].

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2556). *พุทธจริยศาสตร์กับปัญหาสังคมร่วมสมัย*. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชาร์ลส์ ดาร์วิน. (2558). *กำเนิดสปีชีส์ The Origin of Species*. แปลโดย นำชัย ชีววิวัฒน์และคณะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สารคดี.

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 10 เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา ครุบานุคคลสำคัญของโลก”
 “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ 2 มีนาคม 2567
 ท่านพุทธทาสภิกขุ. (2531). *ธรรมะกับสัญชาตญาณ*. กรุงเทพมหานคร : การพิมพ์พระนคร.
 ประเวศ อินทองปาน. (2561). *สภาพภาพและบทบาทของสตรีเพศตามแนวจริยศาสตร์ทางศาสนา*.
 วารสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (ฉบับรวมเล่มที่ 7). กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2532). *พุทธธรรมฉบับขยายความ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา
 จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
 พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่
 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.
 พระมหาอดิเดช สติวโร (สุขวัฒนวดี). (2557). “ปัญหาจริยธรรมเกี่ยวกับการดัดแปลงพันธุกรรม
 สิ่งมีชีวิตในพรรณนาของพระพุทธศาสนาเถรวาท” *วิทยานิพนธ์ปริญาพุทธศาสตรดุษฎี*
บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
 พระสมชาย ธมฺมสโร (พรมมา). (2555) ศึกษาบทบาทพระครูบาศรีวิชัย สิริวิชัย ในฐานะนักบุญแห่ง
 ล้านนา : กรณีศึกษาบูรณะปฏิสังขรณ์ศาสนสถานในล้านนา. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร*
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
 พระอุบล กตปุญโญ (แก้ววงศ์ล้อม). (2538). “การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศิลปะในสังคมไทย”.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย.
 พันตำรวจโท ดร.ลำดวน ศรีมณี. (2549). *จริยธรรมและจริยศาสตร์ตะวันออก*. กรุงเทพมหานคร : โรง
 พิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
 ภิกษุอาณันท์ พุทธธัมโม. (2554). *มหัศจรรย์พระครูบาเจ้าศรีวิชัย*. คำนิยม ศาสตราจารย์เกียรติคุณ
 มณีพะยอมยงค์. พิมพ์ครั้งที่ 8. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์นันทพันธ์.
 ภูษิสส์ไชย บงกชผ่องอำไพ : พุทธินันทะ ผลชัยอรุณ. (2558). “ครูบาเจ้าศรีวิชัย” *นักบุญแห่งล้านนาครู*
บาสิลธรรม. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์พี.ดี.
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬ
 าลงกรณราชวิทยาลัย.
 มูลนิธิสถาบันครูบาศรีวิชัย. (2560). *ประวัติครูบาศรีวิชัย*. หจก.วนิดาการพิมพ์.

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 10 เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา ครุบานุคคลสำคัญของโลก”
“Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ 2 มีนาคม 2567
ราชบัณฑิตยสถาน. (2540). *พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย*. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์.
วิทย์ วิศทเวทย์. (2555). *ปรัชญาทั่วไปมนุษย์โลก และความหมายของชีวิต*. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
สมภาร พรหมทา. (2550). การเปลี่ยนแปลงชีวิตมนุษย์ในทางชีวภาพระดับลึกเราชาวพุทธจะรับมือ
อย่างไร. *วารสารพุทธศาสน์ศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-
สิงหาคม.
สมหมาย เปรมจิตต์ (บ.ก.) (ม.ป.ป). *ตำนานครุบาครีวิชัยแบบพิสดารและตำนานวัดสวนดอก*.
สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.